

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Apare în fiecare zi cu cele mai noi știri din țară și străinătate

ZIARUL ZILNIC:

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 18 cor., pe jumăt. de an 10 cor., pe un sfert de an 6 cor. Pe o lună 2.40 C.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUDAPESTA, VII., ILKA-UTCA
NRUL 36. :: TELEFON: 47-82.
MANUSCRISE NU SE INAPOIAZA

ZIARUL POPORAL:

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 7 cor., pe jumăt. de an 3.50 cor. Pentru America pe un an 3 dolari.

Până-n zori zilei s'a vorbit în Camera ungară

— Ce mai e de relevat din declarațiile conților Apponyi, Andrassy și Rakovsky. — Răspunsul contelui Tisza. — Urmează șirul lung de interpelări. — Interpelează deputații Ráth, Huszár, Eitner, Holló, Károlyi, Polónyi, Apponyi. — Situația militară, problema polonă, politica internă, criza română. — »Nu cedăm nimic din Ardeal.« — Ce declară la astea toate prim ministrul ungar. —

Iarăși putem vorbi de o ședință istorică a Camerei ungare. Căci ședința de ieri care a ținut cu mici întreruperi, dela 11 dimineață, până azi dimineață la ora 4, a dat prilej la zeci de deputați ungari să spună multe ce au pe inimă, ce cred despre război și pace, despre raporturile cu Austria, despre greșelile conducerii militare, și diplomației, ce cred despre România, despre problema Poloniei, etc. Mentalitatea maghiară s'a manifestat ieri cu prisosință în Camera ungară, fără multe îngrădiri și fără multe rezerve.

Din ședința de ieri se poate căpăta o iconă clară despre concepțiile politice ale clasei superioare din Ungaria.

Vom insista asupra celor mai interesante momente din ședința de ieri a Camerei ungare. Ziarele guvernamentale ungare recunosc spre onoare partidelor opoziționale, că declarația de război intern ce-au făcut-o ieri guvernului Tisza, a urmat sub formele celui mai corect parlamentarism. Scene furtunoase n'au fost — ci numai scene agitate. Multe destăinuiți și tot lucruri din culise.

Răfuiala dintre bărbații de încredere ai opoziției și prim ministrul ungar.

În n-utul nostru de ieri, am putut da numai pe scurt ce au declarat conții Apponyi și Andrassy. Revenim acum aci mai pe larg despre declarațiile opoziției și răspunsul contelui Tisza.

Contele Albert Apponyi: Am putut constata că între ministrul de externe și bărbații de încredere ai opoziției, sînt deosebiri de vederi prea mari în politica externă, ca să poată fi vorbă de o acțiune de completare și de îmbunătățire din partea noastră. Deosebiri de vederi nu existau în chestia alianței cu Germania sau a continuării războiului. S'au comis greșeli în conducerea militară și în politica externă, pentru cari persoanele și instituțiile vinovate vor trebui să fie trase la răspundere. Dar acum nu-i timpul pentru aceasta. Am deplina nădejde ca pe terenul strategic, s'a pus capăt epocii greșelilor, prin numirea lui Hindenburg. Salut aceasta schimbare cu bucurie și satisfacție, și nu găsesc nimic înjositor în faptul că bărbatul deprins cu victorii și lauri conduce acum cea mai mare parte a frontului. (Strigăte la stînga: Să trăiască Hindenburg). Luptăm împreună cu germanii și biruim împreună. Pe terenul politicii externe, este necesar ca controlul constituțional să nu fie exercitat numai aci în Ungaria, ci și de statul austriac. Toți factorii vieții publice ungare trebuie să ceară că reprezentanța constituțională din Austria să-și afirme iarăși existența. Trebuie să accentuez această,

fiindcă multe cercuri din Austria, cred că noi ne bucurăm că numai Ungaria are acum parlament. Nu ne bucurăm, ci regretăm. Dorim independența, dorim paritate, dar nu tindem la o situație dominantă, ci la egala îndreptățire la solidaritatea drepturilor și aspirațiilor de libertate.

Contele Iuliu Andrassy: Trebuie să alegem o nouă cale, după ce calea pe care am pornit crezând că vom ajunge la țintă nu ne-a folosit. Despre greșelile politicii externe, țin să relev că ministrul nostru de externe a procedat în toate prea încet, cu multă târăganare. Nu s'a clarificat cu destulă grabă raporturile cu aliații noștri. — Este fără îndoială că și azi față de Ententa, sîntem cei mai tari. (Mari aplauze). Am ferma credință că nu vom putea fi biruiți, că alianța puterilor centrale va rezista îndelung din acest război. Voi să închei cuvântarea, protestând contra credinței răspândită în străinătatea neutră și dușmană, cum că există o depresiune sau o sleire în țara noastră. Nu ne temem de continuarea războiului și nu voim o pace cu ori-ce preț și o pace rea. Din contra: Cerând convocarea Delegațiilor, știm că toți factorii monarhiei sînt decisi să aducă încă jertfe până la dobîndirea unei păci onorabile. Opoziția cere însă desbaterea constituțională a chestiunelor vitale ale monarhiei.

Deputatul Stefan Rakovsky se asociază oratorilor precedenți arătând, că bărbații de încredere au putut să ajungă iute în fața monarhului, dar a doua parte a acordului, anume de a fi exact informați asupra evenimentelor, guvernul n'a împlinit-o, căci ministrul de externe întotdeauna a refuzat să ne dea lămuriri supt pretext, că sînt secrete de stat. Iar ministrul de război ne-a răspuns la trei întrebări, dar la a patra a observat, că nu vrea și nu poate să răspundă. Se vede, dar, că contele Tisza nu poate suporta din partea opoziției, nici măcar acest slab control. Multe ar fi fost de discutat, ministrul de externe fiind și el robul tradițiilor diplomației austriace, nu poate tolera vre-un control. De aceea am mai multă încredere în virtuțile armatei noastre, în curajul, deciziunea, disprețul de moarte, și seriozitatea morală a trupelor noastre. Toate aceste calități lipsesc conducerii politicii noastre externe. E vechea boală de cancer care roade de veacuri diplomația austriacă, că e nesinceră față de ea însăși.

Ce a răspuns contele Tisza

Prim ministrul a regretat hotărîrea bărbaților de încredere ai opoziției de a renunța la misiunea lor. Nu voiește însă să toarne ulei peste foc. Cred însă că e la mijloc numai o interpretare greșită din partea deputaților opoziționali. Ei au căpătat informațiile necesare, altele nu li se pot da. Cu privire la politica externă, la tratativele noastre cu Italia, declar că am căutat chiar în paguba amorului nostru propriu, să căs-

tigăm săptămîni, zile, și chiar ore, numai pentru a amîna declarația de război din partea Italiei, până la data ofensivei contra rușilor, la Gorlice și până ce am putut concentra destule puteri ca să ne apărăm contra atacului italian. Sau numai exemplul acesta, ca să vedeți că în aprecierea politicii externe, se greșește cu judecățile pripite înainte de a se auzi și părerea celor competenți. Delegațiunile nu pot fi conștate, fiindcă parlamentul austriac nu e în stare să funcționeze. Nu pot să mă ocup acum de stările din Austria. Erau acolo anomalii și rele încă înainte de război. Protestează însă contra afirmației că politica noastră externă n'a fost sinceră. Nimeni nu-și poate face acum o iconă adevărată despre politica externă. Nimene nu se va bucura mai mult decât mine, când va veni vremea să pot arăta ce la făcut guvernul ungar și ministrul de externe pentru apărarea politicii monarhiei. Cu frunte ridicată vom porni până la capăt întru împlinirea îndatoririlor noastre și luăm toată răspunderea pentru conducerea treburilor statului ungar. Rog numai pe d. deputați cari voiesc să supui acum unei critici publice politica externă, să nu depășească limitele cerute de patriotism.

Desvoltarea celor 22 de interpelări

A urmat apoi o scurtă desbatere a proiectelor de dare. — Ședința s'a închis la ora 2 după amiază și s'a redeschis la ora 4.

A urmat seria interpelărilor:

Deputatul Andrei Ráth a criticat diferitele centrale, de cereale, de hîrtie, etc., arătând că ele nu au o bază altruistă, și nu corespund scopurilor lor prime de regulare a prețurilor. E datorita guvernului să raporteze Camerei despre activitatea centralei producției de război. Sînt multe comune din Ungaria cari sînt acum fără făină și nu primesc dela centrata de cereale nici cereale nici făină.

Contele Tisza răspunde că are intenția să informeze în curînd Camera despre activitatea acestor centrale.

Dep. Carol Huszár (Sarvar) interpelează în chestia invalizilor, văduvelor și orfanilor de război, arătând că până acum guvernul ungar a făcut foarte puțin în interesul lor, în comparație cu lucrurile extraordinar de multe ce s'a făcut pe acest teren în Germania. Arată ce ajutoare mici capătă invalizii. Ar fi trist ca eroii noștri să cerșească restul vieții lor. Cere o prelungire a ajutoarelor de stat pentru cvăduve, până la finele războiului.

Dep. Ioan Novak interpelează pe ministrul de honvezi, în chestia abuzurilor ce le fac unii comandanți de batalioane, cari rețin concediile acordate de ministru glotașilor.

Ministrul de honvezi, Haza i promite să cerceteze aceste cazuri.

Dep. Ludovic Holló (part. Karolyi) interpelează asupra politicii externe și situației militare. Salută pasul bărbaților de încredere ai opoziției, cari au renunțat la misiunea lor, și speră că acum opoziția va exercita o critică serioasă asupra conducerii externe. Arată greșelile ce s'au făcut în alegerea conducătorilor armatei. Primele înfrîngeri din Serbia, se datoresc unor generali rei.

(Vezi urmare pag. 4a. la „Ultima oră“)

DIN ROMÂNIA

Mai vor să treacă Rușii prin România?

Citim în »Steaguk«:

Pe când Rușii construiau la Reni un cheiu lung de aproape cinci kilometri, guvernul român construia și el la Isaccea, în Dobrogea, adică puțin mai sus de orașul basarabean, pe malul drept al Dunării, un cheiu ceva mai puțin lung decât cel rusec și simultaneitatea lucrărilor a surprins publicul.

Se stabilea o legătură între ambele debarcadere și lumea în Tulcea era incredințată că cheiul din Isaccea va servi pentru o eventuală debarcare a Rușilor în Dobrogea, în cazul unui atac contra Bulgariei.

Acum în urmă, ni se afirmă că pontoane rusești, venite din Reni, au făcut exerciții de debarcare la Isaccea și dacă faptul este adevărat, se confirmă părerea care domnește în Tulcea, că cheiul din micul oraș dobrogean a fost făcut pentru a înlesni trecerea armatelor țarului, în Dobrogea.

Pentru a liniști alarma ce provoacă pe malul drept al Dunării asemenea zvonuri, un comunicat al guvernului se impune și în împrejurările actuale mai ales, când se concentrează dela un capăt al țării la celălalt, acest comunicat este absolut necesar.

Cum e cunoscut d. Brătianu de ruși

Un ziarist rus, d. Schelking scrie în »Birjevia Viedomosti« rândurile de mai jos pe cari le extragem după »Le Journal des Balkans«:

— Brătianu are reputația de a fi un oportunist; se poate; dar înainte de toate este un iluzionist; el crede în steaua sa ereditară. Cei cari îl cunosc pretind că întocmai ca și Vallenstein el consultă stelele în timpul nopții. Din contra, închis și neîncrezător, el nu consultă pe nici unul dintre amicii săi. E drept că diplomații Înțelegerii zic că nu păstrează aceiași discreție față de dânsii. Mă îndoiesc de aceasta, eu cred mai degrabă că nu le comunică decât aceia ce la un moment dat intră în combinațiile sale personale.

D. I. Brătianu este un ambițios din cale-afară. În aceasta stă forța și slăbiciunea lui. Ambitia l'a adus în situația pe care o ocupă; această situație, el se teme să nu o piardă, de unde și nehotărârea sa.

Aspiră să devină un Bismark român, să fie făuritorul României mari, și el își vede monumentul ridicându-se pe una din pietele Bucureștiului. De asemenea vrea să înfăptuiască singur aceasta și nu înțelege să-și împartă cu nimeni gloria.

În timpul de față, în momentul când e vorba să ia o decizie, teama de a nu comite o greșală care i-ar stărbi autoritatea, îl face să se reculeagă și-l aruncă din nou în dibucelile sale. Inamicii lui Brătianu pretind că este germanofil; eu nu cred, ba mai mult, sunt

convins de contrariul. Brătianu prea s'a compromis cu reprezentanții Înțelegerii și își dă perfect seama că dacă România s'ar alătura de Puterile Centrale, căderea sa ar fi inevitabilă. Prin urmare cea ce îl chinuște e grija situației, de unde provine nehotărârea și duplicitatea sa.

În această artă e maestru, și amintește pe cei mai fini diplomați orientali. La ei mă gândesc, când declarațiunile »secrete« făcute ministrilor Înțelegerii sunt cunoscute nu numai de către d. Marghiloman, cum am putut

să constat chiar eu, dar poate chiar de către d. von Busche și viceversa.

Ca să rămâie la putere nu se jenează de a întrebuița trucuri, cum de exemplu invocarea spectrului unui cabinet Marghiloman înaintea ochilor ministrilor Înțelegerii și alisând sentimente patriotice pentru a dejuca opoziția. Se servește de ea sau o înlătură ca o cantitate negliabilă, după cum îi convine.

Marghiloman joacă rolul unei sprietoare, și, fapt remarcabil, procedeul reușește față de diplomați.

MERSUL RĂZBOIULUI

Infrângerea Armatei Ententei în valea Struma (Grecia)

Ce spune raportul bulgar, ce spune raportul lui Sarrail. — Noui pozițiuni rusești luate cu asalt de ruși. — Care e situația pe frontul italian și francez. — Optimismul ministrului de război englez.

De pe frontul rusec au sosit pe ziua de 23 August următoarele știri:

La apus de Moldova, trupe germane au luat cu asalt o nouă poziție a infanteriei rusești, capturând 200 ruși și 2 mitralieze. La Zabie au fost respinse atacuri rusești. În regiunea Cucul lupte de poziții. Mai departe la nord, lupte neînsemnate, situația neschimbată. Höfer, mareșal locot.

Comunicatul german anunță: —

Dela Mare până la Carpați nu s'au produs evenimente speciale. — În munți am extins posesiunea noastră de la Stara Vipezina, prin luarea cu asalt de noi poziții dușmane, am făcut 200 prizonieri printre cari se află și statul major al unui batalion, am capturat 2 mitralieze și am respins contra atacuri. De ambele părți de Czarni Czeremos încercările de recucerire rusești n'au avut nici un succes.

— Țarul și conducerea armatei ruse și-au strămutat reședința de război din Minsk la Kameneț Podolsk, aproape de granița română.

Șeful Statului major

De pe frontul balcanic au sosit pe ziua de 23 Aug. următoarele știri:

Raportul lui Höfer anunță:

În regiunea Valona, dușmanul desfășură o activitate mai intensă. Una din aeroplanele noastre condusă de sergentul major de stat major Arigi, în luptă cu patru biplane sistem Farman, a doborât două. Un biplan zace lângă gura riului Skrunbi, al doilea s'a prăbușit în mare și a fost ridicat de un distrugător dușman.

— Comunicatul german anunță: Cucerirea de dușman a regiunii muntoase la vest de lacul Ostrovo, a făcut bune progrese. Repetate atacuri sârbești în regiunea Moglena au fost respinse.

— Comunicatul bulgar cu data de 22 August anunță:

În valea Struma, am bătut cu desăvârșire pe dușman. El a scăpat prin fugă pe malul drept al râului. Intreaga regiune în împrejurimele satelor Jenikoj, Nevolen și Tepelovo este acoperită de cadavrele soldaților dușmani. — Până acum am numărat peste 400 de morți, printre cari mai mulți ofițeri. 8 mitralieze, o mulțime de cartușe, material de artilerie, lăzi cu munițiuni au căzut în mâinile noastre. 190 prizonieri nerăniți, printre cari 4 ofițeri, și 60 prizonieri răniți au fost aduși în tabăra. O mare cantitate de obiecte de armament care acoperă câmpul de luptă, vădește completa înfrângere a dușmanului. Un detașament de cavalerie dușmană, care prin iscusita manevră a cavaleriei noastre a fost atras în regiunea focului infanteriei noastre, a fost absolut nimicit. După mărturisirile prizonierilor, au luat parte la lupta în afară de brigada franceză Bertier și un regiment de infanterie englez. Atacurile pe cari francezii de zece zile le îndreaptă contra pozițiilor noastre la sud și vest de lacul Doiran, au eșuat cu deservărire. Imprejurarea aceasta poate a îndemnat statul major al d-lui Sarrail, să anunțe luarea de diferite puncte militare, cari și până acum erau în posesiunea francezilor, cum e gara Doiran. În satul Dolzeli, care e părăsit cu totul de dușman, trupele noastre au înmormântat cadavrele a 50 soldați francezi. Pe malul drept al râului Vardar, în cursul unui atac în regiunea Maiadag am prins un detașament dușman și am capturat 1 mitralieze. Francezii au lăsat 70 morți pe câmpul de luptă. Aripa dreaptă își continuă operațiile.

— Generalul Sarrail dă următorul comunicat din Salonic:

La răsărit de Cavalla, bulgarii au trecut riul Nestos și au tinut patrula spre Cavalla. În regiunea Struma, bulgarii au ocupat forturile grecești Lisa și Staraska pe malul stâng al râului.

La vest de Struma, atacuri bulgare au fost întreprinse asupra regiunii Poroi Metnic. Pe malul apusan al râului Vardar, canonada a fost foarte vie în regiunea Miriadad. La sud de Monastir, sînt în curs lupte între trupe sârbești și bulgare, cari au înaintat din Florina.

— Ziarele italiene recunosc grabnica înaintare a trupelor bulgare în interiorul Greciei, mai ales a cavaleriei bulgare.

«Agence des Balkans» află din Atena că bulgarii ar fi ocupat deja portul Cavalla.

— Cea mai mare parte din trupele rusești debarcate în Franța, vor pleca zilele acestea spre Salonic.

— Ziarele italiene publică coloane întregi despre sosirea trupelor italiene la Salonic. Ele pot fi evaluate la o divizie (20.000), care a luat parte în luptele din Tirol.

RĂZBOIUL CU ITALIA

Artileria italiană iarăși în activitate.
— *Prizonierii austro-ungari de naționalitate italiană înrolați în armata italiană.*

Comunicatul lui Höfer dela 23 August anunță următoarele de pe frontul italian:

Pe frontul finitului de pe coastă, artileria dușmană a întreținut un foc viu contra câtorva sec-toare. Aviatorii italieni au desfășurat o activitate mai intensă.

La Wochein Feistitz un biplan italian a căzut în mâncișe noastre. Aviatorii au fost făcuți prizonieri. În Tirol, o întreprindere pe frontul din valea Fleims — ne-a adus 80 prizonieri italieni nerăniți și 2 mitralieze.

Höfer, mareșal locot.

— Regele Italiei, Victor Emanuel, a vizitat Görz-ul cucerit.

— În lagărul prizonierilor din Moscova a sosit o misiune militară italiană, care din însărcinarea guvernului italian și cu înviolala conducerei armatei rusești a procedat la asen-tarea prizonierilor austro-ungari de naționalitate italiană. Până acum au fost aleși 3000 prizonieri de aceștia și trimiși spre Arhangelsk de unde vor fi transportați spre Brest și Marsilia, iar de acolo spre Italia.

— Comunicatul italian vorbește mereu de timpul foarte nefavorabil, pe tot câmpul de luptă. Artileria austro-ungară a fost foarte activă mai ales pe frontul Trentino, în valea But, dar a fost combătută de focul artileriei italiene. În regiunea Plava, austriacii au fost respinși, și am făcut 20 prizonieri. În sectorul Görz și pe platoul Karst, trupele italiene și-au fortificat pozițiile.

LUPTLE DIN APUS

Încercări engleze zadarnice între Thiepval și Pozieres. — Mici succese germane. — Lloyd George despre situația războiului.

Comunicatul german dela 23 August anunță următoarele de pe frontul anglo-francez:

Între Thiepval și Pozieres, englezii au repetat în zadar atacurile lor. La nord de Ovillers au avut lupte și în cursul nopții. La răsărit de pădurea Fourcaux, tot așa la Maurepas au eșuat acțiunile dușmane cu granate de mână. Artileriile desfășură mereu o mare activitate.

La sud de Somme, au fost curățite de dușman mici părți de tranșee ce le mai țineau francezii dela 21 August. Am prins acolo 3 ofițeri și 143 soldați. La dreapta râului Meuse, am respins în sectorul Fleury atacuri cu granate de mână. În pădurea Berg au avut loc lupte de artilerie favorabile pentru noi.

Șeful Statului major

— În Camera comunelor, ministrul de război englez Lloyd George, a declarat că bărbații cari intră acum în armata engleză sînt cei mai buni soldați dela începutul războiului. Sînt ca-

meni de primul rang. Ministrul invită Camera să asemene mersul războiului de acum cu acela din lunile trecute. Pe frontul apusan și de răsărit am smuls dușmanilor inițiativa, afară de Mesopotamia, unde din cauza chimei armata engleză se menține pasivă. Rușii au dobândit succese admirabile. Tot așa și italienii. Întreaga situație s'a schimbat. S'a criticat ofensiva noastră, fiindcă n'am rupt frontul german. Dar am reușit să facem ca presiunea germană la Verdun să scadă, i-am împedit pe germani să trimeată trupe pe frontul rusec, contra ofensivei lui Brussilov. Apoi gonim pe dușman dela Somme. Francezii fac același lucru. Am câștigat înălțimea și putem să întrevădem decursul războiului, ba putem vedea în depăr-tarea nelămurită, sfârșitul. Cu toții sîntem înarmați, Rusia, Franța ca și Italia și vom conlucra până la capăt.

Știrile zilei

Lessing :

FAUSTIN

Un sferț de veac bătuse Faustin streine căi, Departe de căminu-i, departe de ai săi, Imbogătit, acuma, de cămătă mărșava, Acasă el se întoarnă cu propria lui navă. Când desluși prin neguri, albind, departe, satul, Oftă: »O, doamne sfinte, nu-mi osândi păcatul! Nu-mi da câștig în cinste, dar iertător, mă lasă Nevasta și copiii să-i afli bine-acasă.« Așa se roagă bietul și Domnul, bun, se îndură: Găsi căminul pașnic și rost în bățatură. Iși regăsi nevasta, copiii toți, vioi, Și — pronie cerească! — sporiseră cu doi!

trad. de B. NEMTEANU.

Și la Brașov se va crea un orfelinat românesc

Grație activității neobosite a d-nei Baiulescu, o podoabă a Uniunii Femeilor Române din Ardeal, — nația noastră în zilele acestea frământate ale războiului, va căpăta încă un așezământ umanitar. Pe lângă orfelinatele din Sibiu și Blaj, — se va înființa și la Brașov un orfelinat, care se va deschide luna Septembrie, — drept rezultat al acțiunii intensive dezvoltate în lunile din urmă de comitetul Central al Uniunii femeilor române din Ungaria.

Pe calea micilor contribuiri din partea marelui public românesc s'a adunat și se adună încă un fond, cu care se poate până acum da ocrotire la 12 orfane ale războiului, în clădirea Internatului român din Brașov.

Precum anunță d-na Maria Baiulescu, recrutarea orfanilor se va face din acele centre cari au asigurat mai multe contribuiri anuale. Reuniunile, banchetele, parohiile vor fi rugate să recomande pe acele fiice ale eroilor căzuți, unde mizeria va fi mai mare. Se vor prefera orfelinele lipsite de ambii părinți.

600 posturi de învățători

sînt actualmente vacante în Ungaria, pentru cari, ministrul de instrucție publică a deschis concurs. Cererile sînt a se adresa inspectorilor școlari competenți până la 10 Septembrie.

„Deutschland“ acasă

Mare bucurie va stârni în Germania toată, vestea că primul submarin comercial »Deutschland« a făcut într'adevăr drumul triumfal, cu tezător și riscat dela portul american Baltimore până la portul german Bremen — cu succes.

»Deutsche Ozean Reederei Gesellschaft« asociația care a luat inițiativa construirii de submarine comerciale anunță din Bremen, că Mer-cui 23 August, după amiază, submarinul comercial »Deutschland« a ancorat la gura râului Weser. Pe bord întreg echipajul e sănătos.

Știrea aceasta va provoca mare deprimare în statele Ententei și mai ales în Anglia, care și închipuia că a ajuns stăpâna și tirana a tot puternică peste mări și oceane, și că drumul spre America, e închis pentru Germania, cât timp vor voi englezii. Și iată că germanii cu genial lor creator își bat joc de grandomania britanică și făuresc o armă minunată de luptă și de trafic — un submarin comercial, cu ajutorul căruia, duc sub ape mărfuri de care are nevoie America, și aduc de acolo mărfuri de care are nevoie Germania. Prima încercare în direcția aceasta a reușit în mod strălucit. Sistemul acesta se va pune acum regulat în practică.

Titu Maiorescu

Ziarul »Steagul« anunță că fostul ministru președinte român d. Titu Maiorescu care a prezidat Congresul păcii al statelor balcanice, — întors din Gmunden (Germania) e perfect sănătos. Vigoarea sa fizică și-a păstrat-o și în urma tratamentului făcut în străinătate, a revenit hotărât să reia munca, ocupându-se de aproape de chestiunile culturale și politice cari-l interesează.

Ce se vorbește în culoarele Camerei despre România

»Neues Pester Journal« află că în culoarele Camerei, într'un grup de deputați în care se afla și contele Tisza, s'a vorbit cu mare admirație de vitejia armatei bulgare. Succesele ei pe frontul dela Salonic au contribuit fără îndoială la o discordare a crizei românești.

S'a mărit pedeapsa deputatului revoluționar Liebknecht

Din Berlin se anunță că tribunalul suprem de război a mărit pedeapsa deputatului socialist revoluționar german Liebknecht, la 4 ani și o lună închisoare silnică, depărtare din armată și pierderea drepturilor civile și politice pe 6 ani, fiindcă Liebknecht a recunoscut că a călcat obligațiile lui de soldat și cetățean în timpul războiului, în dauna patriei, aranjând acțiuni și demonstrațiuni publice cu scopul de a slăbi puterea militară a Germaniei. Liebknecht are dreptul să ceară revizuirea procesului.

O societate pentru educația cetățenească în România

La București s'a pus bazele unei Societăți pentru educația cetățenească, care are în comitetul de direcțiune cele mai distinse personalități din țara românească, în frunte cu Mitropolitul, Episcopii Țării, Președintele Academiei Române, Rectorul Universității, magistrați de seamă, deputați guvernamentali, în frunte cu d. Vintilă Brătianu, etc. etc.

Acastă societate are de scop să dea o bună pregătire opiniei publice din

România, pentru a o face capabilă să-și fixeze atitudinea cea mai folositoare pentru interesele obștești. Acestei pregătiri, întemeiate pe dragoste de adevăr, și desinteresare personală, i se poate da frumosul nume de educație cetățenească.

Societatea aceasta își propune să înființeze un mare organ al ei pentru propagandă, pentru că apreciază puterea presei în toate curentele sănătoase. Fiindcă cele mai multe ziare populare din România au încetat de a fi independente, slujind interesele unor fracțiuni politice, așa că nu mai informează publicul exact, fără preocupări, fără de orice spirit de partid, Societatea pentru educația cetățenească vrea să scoată un mare ziar zilnic, care să nu stea în slujba unor ambiții vulgare, ci să informeze cititorii într'un chip riguros exact asupra tuturor evenimentelor zilei, să-i orienteze în discuția problemelor de interes general, numai după o cinstită și conștiincioasă examinare a părerilor.

Într'un comunicat publicat în »Viitorul« Societatea aceasta arată, că toate celelalte ziare din țară, din teamă de concurență au refuzat să publice programul noului ziar, cerând pentru o singură publicare între 500 și 1000 Lei.

Ce va deveni palatul ambasadei austro-ungare din Roma

Ziarul italian »Secolo« anunță că primul ministru italian, Boselli ar fi declarat că »Palazzo Venezia«, palatul ambasadei austro-ungare la Roma, va fi locul cel mai demn pentru muzeul renașterii Italiei.

Critici voluntari

de C. Dobrogeanu-Gherea

Nici într'o țară din lume nu se scrie așa de mult, adică așa de mult prost, ca în țara românească. Un tinar care știe să rimeze cale cu vale se crede poet, altul care spune în câteva pagini plictisitoare cum a iubit el pe ea, dar nu ea pe el, și ce nenociri au izvorit de aici, se crede nuvelist, altul care pune păpuși pe scenă să declame ca la teatru, se crede dramaturg ș. a. m. d. Cine nu știe cât de mult plictisesc acești pseudo-literați publici cititori și cât de mult compromit și viitorul literaturii noastre (prezentul e așa de compromis, în cât e peste putință să-l compromită mai mult) și chiar cel mai elementar bun simț omenesc. Din taricire adevărul asupra acestor măzgălituri de hârtie a început să intre în conștiința publică, ceea ce e un mare bine pentru că cunoștința și priceperea unui neajuns e chiar începutul îndreptării lui. — Acum vie-o trei-patru ani a dat altă pastă peste țara românească: cu o iuțea foarte îngrijitoare, au început să se înmulțească criticii, un fel de critici voluntari. Acum pe unde te întorci dai peste recenzenti și pe unde te așteptai mai puțin dai peste critici și pe unde nici nu te ducea gândul dai peste polemisti. Toate gazetele și toate revistele sunt pline de critici și mai ales odinioară excelenta revistă literară »Convorbiri Literare« devenise o reședință de toate sezoanele pentru mai mulți tineri goi de prezent dar plini de viitor, cari își fixaseră acolo domiciliul lor critic. Ajunși la gradul de critici, acești tineri vorbesc... adică să mă întrebați despre ce nu vorbesc, vorbesc despre toate, despre literatură, filozofie, începând cu Aristotel și Heraclites și sfârșind cu Spencer inclusiv, despre istorie, morală, sociologie ș. a. m. d. Și ceea ce e mai interesant, ca să nu spunem mai îngrijitor, e că vorbesc despre

toate acestea cu aceeași gravitate preferențioasă, ridicolă, și cu aceeași competență îndoiioasă.

E evident că această nouă boală — boala criticii — care începe să se manifesteze în viața noastră intelectuală, e mult mai periculoasă decât boala — poezio-maniei. Nu-i vorbă și această din urmă boala cu feluritele ei manifestații: Caragialita acută, Eminiscita-purulentă, etc.; e o boală destul de gravă, dar în definitiv ce rău așa mare face de cât să compromită imitându-i pe marii noștri scriitori ca Eminescu, Caragiali și Coșbuc?

Tinărul poet vorbește de lună, stele, lac, tot lucruri neoprite de nici un articol expres din lege. Nu-i vorbă spune și poetul, când se înturie rău, că de-acuma nu mai vrea să trăiască, că e gata să se răzbune în poiriva trădătoare. Dar acestea toate sînt vorbe, cari nu sunt urmate de nici un act pozitiv și deci a face pentru ele un proces poezilor, e să apucăm calea proceselor de intenție.

În realitate acești poezii, ca să-și realizeze menirea lor, întrebându-și celebra vorbă a răposatului Mihai Cogălniceanu »sînt triști, melancolici și nu zburdă de loc.« Pe când voluntirul-critic zburdă rău de tot, sar în cap oamenilor, înjură oameni nevinovați, sub cuvânt că trebuie să facă critică. Poetul e timid, voluntirul-critic e îndrăzneț; poetul e modest, voluntirul-critic e arogant; poetul se izolează din lume, voluntirul critic se amestecă unde nu-i fierbe oala, sub cuvânt că trebuie să capete subiecte de critică.

Să-și închipue cititorii noștri ce va fi când această artă critică se va generaliza, se va universaliza; când fie-care june cu viitor se va simți obligat să facă voluntariatul critic.

Să mai treci atunci pe stradă dacă-ți dă mină! Da, vor zice cititorii mei, ați arătat pericolul, boala; unde-i însă leacul?

Leacul, ar fi mai multă cultură, bun simț, modestie, mai puțină îndrăzneală și cel puțin o picătură de talent.

Dar nu mă voi mărgini numai la arătarea leacului, ei îmi voi permite să adresez câteva cuvinte tinerimii studioase.

Tineri, ce aveți aspirațiuni să deveniți literați, critici și un gen literar pe cât de complex pe atât de greu. Acela care a zis că a critica e ușor dar a crea e greu, a spus o nerozie mare.

A critica însemnează în primul rând a analiza o operă de artă și aceasta implică dintr'o parte o putere de logică, de analiză, din altă parte cunoștinți varii și serioase. Dar afară de aceasta critica e însăși și o artă și o artă superioară pe care poate s'o exercite numai o personalitate artistică cu anumite calități artistice speciale. Dacă arta e natură văzută prin prizma artistului, critica e artă văzută prin prizma criticului și din acest punct de vedere critica s'ar putea numi, în câțva, o artă în a doua potență. Și iată de ce criticii mari sunt atât de rari. Franța care are atâtea scriitori celebri, de geniu, pe un Moliere, Corneille, Racine în dramaturgie, pe Lamartine, Hugo, Musset, etc., în lirică, pe un Balzac, Flaubert, Mupasant și atâți alții în roman, Franța are numai doi critici mari, cari vor rămânea: Saint-Beuve și Taine și încă acest din urmă de câți nu e contestat! Germania care a avut atâți artiști scriitori geniali, a avut ce e drept mulți esteticieni de talent dar un singur critic literar în adevăr mare — Lessing. Alături de rari sînt criticii mari.

Dacă vă veți pătrunde de acest adevăr că critica e o știință și o artă superioară totodată, atunci dintre voi vor începe să scrie numai în adevăr acei cari au menirea să devie scriitori, cei chemați, și atunci, după o muncă lungă și cinstită, acești din urmă, probabil, critici mari vor deveni, dar de sigur muncitori utili și cinștiți pe calea literelor române.

Iar celor cari s'au angajat ca voluntari în critica română le-am zice următoarele:

»Domnilor, în țara românească există voluntariat necesar în armată nu și în critica literară, de ce deci insistați într'o ocupație care vă prieste așa de puțin? Oare nu sunt destule ocupații cari vor fi după puterile voastre și tot odată utile țării: perceptori, copisti la judecătoria de pace, cântăreți de strană la biserică, mai ales ar fi de recomandat această din urmă ocupație, pentru că e tot artă, dar artă în marginile puterilor voastre.»

Ultima oră

Deputatul Holló despre jertzele Ungarilor și problema României.

Ofensiva noastră contra italienilor, a fost aleasă într'un timp rău, când o armată de milioane se pregătea să ne doboare pe frontul rusesc noi am slăbit acest front pentru a dobândi victorie în Italia, deși aliații noștri germani ne-au sfătuit să nu o facem. Așa e, aplause. — O clică militară a smuls puterea pentru dânsa, pentru a crea o Austrie mare. La ce folosește vitejia trupelor noastre, când clică aceasta în orbirea ei comite greșeli atât de mari. Oratorul critică apoi faptul, că glotașii între 45 și 50 de ani sunt trimiși în foc, că trupele ungare stau în punctele cele mai expuse, pe pândă trupele austriace — cheii — duc o viață comodă în casarmă. Vorbește apoi de nedreptăți ce se fac soldaților maghiari. Arată, că în cercurile competente se dă mai mare atențiune chestiunii poloneze, decât chestiunii ungare. Întreabă guvernul, dacă e hotărât să întreprindă totul pentru ca aspirațiile națiunii ungare să fie împlinite. Vorbind despre criza din România zice, că cunoaște greutățile acestei probleme și speră, că se va putea evita o încăierare catastrofală cu România. Ardealul nu trebuie să fie pierdut, căci ar pune în primejdie Ungaria toată. Pentru Ardeal trebuie vărsat cel din urmă strop de sânge. Întreabă pe prim ministru, dacă e hotărât să intervievă să se pună capăt greșelilor în conducerea armatei și dacă e hotărât să întreprindă pașii pentru încheierea unei păci onorabile.

Contele Tisza: De oarece oratorul precedent s'a ocupat de problema păcii, îl rog să se gândească, că face un serviciu dușmanilor, când vorbește de pace, înainte, ca aceasta să fie cu putință. Dep. Holló îmi apare, ca un visător, dacă afirmă că statul ungar este cel mai puțin implicat în cauzele cari au pricinuit războiul. Ori, să știe, că războiul are două cauze principale: Invidia Angliei pentru dezvoltarea economică a Germaniei și aspirațiile Rusiei de a domina în Balcani, atîtănd pentru aceasta pasiunile naționale, care să ducă apoi la îmbucătățirea țării ungurești. De aceea războiul acesta e pentru noi o luptă de apărare națională. Contra atentelor la integritatea statului ungar.

Au mai umat numeroase interpelări: Polonyi Geza a întrebat pe prim ministru ce măsuri a luat, ca Ungaria să fie ferită de surprizele unui atac din partea României, asemănător cu acela al Italiei. Contele Károlyi cere, să se orienteze țara despre țelurile de războiu ale monarhiei. Contele Apponyi a vorbit la orele 2 noaptea, criticând tratativele economice cu Austria. — Deoarece ne lipsește spațiul necesar, vom reveni și mâne asupra importantei ședințe dela 24 August.

Editor și redactor responsabil: D. Birăuțiu
Tipografia »Poporul Român«, VII., Ilka-utca 36.

Hirdetmény.

Ezennel közhirrét tétetik, hogy a Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXXVI. sorsjáték 6. osztályának huzásai f. évi szeptember hó 6-tól október hó 3-ig tartanak meg, még pedig a következő napokon:

szeptember: 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22,
23, 25, 26, 27, október 3-án.

A huzások a négy első napon fél 9 órakor, a többi napokon 9 órakor kezdődnek és a magy. királyi ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték huzási termében. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megújítása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, 1916. augusztus 30-ig eszközlendő.

Budapest, 1916. augusztus 20-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték igazgatósága
Tolnay. Hazai.